

Pedagogická fakulta Masarykovy univerzity (období: jaro 2014)

Předměty

SP_DGM Diagnostické metody ve speciální pedagogice

(https://is.muni.cz/el/1441/jaro2014/SP_DGM/index.qwarp)

SV4BP_DGM1 Diagnostické metody ve speciální pedagogice 1

(https://is.muni.cz/el/1441/jaro2014/SV4BP_DGM1/index.qwarp)

Rozsah

0/2/0. 2 kr. Ukončení: z.

Vyučující

PhDr. Mgr. Kristýna Balátová, PhD. (přednášející) (Kontakt: 84421@mail.muni.cz)

Garance

prof. PhDr. Marie Vítková, CSc.

Katedra speciální pedagogiky - Pedagogická fakulta

Kontaktní osoba: PhDr. Mgr. Ilona Fialová, Ph.D.

Cíle předmětu

Na konci tohoto kurzu se budou studenti schopni orientovat v problematice současně užívaných metod (v diagnostice speciální pedagogiky a psychodiagnostiky), které jsou určeny pro speciálně pedagogické a psychologické testování dětí, dospívajících a dospělých s různými druhy a typy postižení (jako jsou např. specifické poruchy učení, specifické poruchy chování, vývojová dysfázie, PAS - autismus, Aspergerův syndrom, kombinované postižení, aj.).

Po absolvování tohoto předmětu budou studenti schopni lépe porozumět výsledkům a závěrům vybraných metod, neboť jako odborníci v praxi budou často s psychology participovat na diagnostickém procesu, a tak by měli mít alespoň základní poznatky a zkušenosti v této oblasti.

Výukové metody

Semináře budou koncipovány jako přednášky a semináře. Budou zde vedeny diskuze za podpory Power Pointových prezentací studentů a dalších výukových materiálů poskytnutých vyučující a budou zde také prováděny ukázky a demonstrace vybraných diagnostických metod či jejich částí s možností si některé z těchto metod vyzkoušet studenty individuálně nebo ve skupině.

Metody hodnocení

Zápočet bude udělen za 80% prezenci a aktivní účast v semináři (při ukázkách či demonstraci konkrétních diagnostických metod), vč. participace na výuce (tzn. zpracování Power Pointové prezentace vybraného tématu z Osnovy předmětu a její následné přednesení v hodině).

Studenti jsou povinni vložit do Odevzdáárny předmětu (viz Interaktivní osnovy v IS) nejpozději 2 dny před vlastním výstupem písemnou práci (tj. písemné zpracování ppt prezentace na vybrané téma z Osnovy předmětu, které bude určeno na úvodní hodině kurzu). Zaměřením práce je teoretický popis vybrané diagnostické metody nebo skupiny diagnostických metod (za pomoci povinné, doporučené a doplňující literatury kurzu), včetně způsobu administrace, vyhodnocení, interpretace, cílové skupiny (vč. věkového rozmezí) a uvedení citované literatury.

Osnova kurzu:

- 1) Úvodní informace o kurzu (= podmínky zdárného ukončení kurzu), seznámení se *syllabem (jednotlivými tématy a literaturou) a rozdělení úkolů (témata prezentací) studentům* - na prvním společném setkání;
- 2) Úvod do diagnostiky- *Teoretický úvod: Metoda, diagnostická metoda, diagnostika, psychometrické vlastnosti metod- norma, normalita, reliabilita, validita, ap.* (viz ppt prezentace v IS)
- 3) Klinické metody (pozorování, rozhovor ...)- *Klinické metody (pozorování, rozhovor, anamnéza, analýza spontánních produktů, etika)* (viz ppt prezentace v IS) /**Praktický nácvik** rozhovoru (nad vybraným tématem) a pozorování ve skupině, ukázka + vlastní nácvik zjišťování osobní anamnézy/
- 4) Diagnostika inteligence (jednodimenzionální testy)- *Jednodimenzionální testy inteligence* /**Praktická ukázka**: Barevné Ravenovy progresivní matice, Standardní

- Ravenovy progresivní matice a Ravenovy progresivní matice pro pokročilé, Kohsovy kostky, ap./
- 5) Diagnostika inteligence (vícedimenzionální testy)- *Komplexní testy inteligence* /**Praktická ukázka:** Amthauerův Test struktury inteligence IST vs. Test inteligence Woodcock-Johnson - možnosti a omezení, Test SON-R, aj/ - v kontextu **diagnostiky nadání a mentálního postižení**;
  - 6) Diagnostika inteligence u dětí a vývojové škály- *Užití vývojových škál a testování inteligence u dětí a důležitost využití vývojových škál při **diferenciální diagnostice PAS (autismu X Aspergerova syndromu), kombinovaného postižení a vývojové dysfázie*** / **Praktická ukázka:** Stanford - Binetův test, Wechslerovy zkoušky inteligence, vybrané části vývojových škál // škály CAST, CARS, Edukačně - hodnotící profil dítěte s poruchou autistického spektra (PAS), ad.;
  - 7) Diagnostika Specifických poruch učení (SPU) u dětí- *Problematika testování SPU (a ADHD) u dětí* /**Praktická ukázka:** Diagnostika vývojových poruch učení - Testová baterie zkoušek SPU pro děti (např. Testy čtení od Matějčka, Percepční testy- zrakové, sluchové, atd.)/
  - 8) Diagnostika SPU u adolescentů a dospělých- *Diagnostické zkoušky u adolescentů a dospělých s SPU (a ADHD)* /**Praktická ukázka:** Diagnostická baterie pro adolescenty a dospělé s SPU od Cimlerové, Chalupové, Pokorné/
  - 9) Diagnostika matematických schopností- *Matematické schopnosti a jejich diagnostika* /**Praktická ukázka:** Testová baterie pro diagnostiku matematických schopností, vč. Barevné kalkule a Kalkule III. od J. Nováka, číselného trojúhelníku, Rey-Osterriethova komplexní figura, atp./
  - 10) Diagnostika vnímání, pozornosti a paměti- *Percepční testy, testy pozornosti a paměti* /**Praktická ukázka:** Edfeldův reverzní test, Bourdonův test, Číselný čtverec, Test koncentrace pozornosti, Paměťový test učení, Rey- Osterriethova komplexní figura, ad./
  - 11) Diagnostika schopností a dovedností předškolních dětí, diagnostika školní zralosti a diagnostika laterality- *Testy laterality, testování školní zralosti, testování znalostí, schopností a dovedností předškolních dětí* / **Praktická ukázka:** Test znalosti předškolních dětí, Hodnocení neuromotorických schopností předškolních dětí, Orientační test školní zralosti a Zkouška laterality od Matějčka a Žlaba, .../
  - 12) Diagnostika organicity, kresebné a projektivní metody- *Testy organicity, kresebné a projektivní techniky* / **Praktická ukázka:** Bender- Gestalt Test, Grassiho test, Test obkreslování od Matějčka, Kresba postavy (FDT), Test stromu, Test apercepce ruky, Chromatický asociační experiment (CAE), Lüscherův barvový test, Slovní asociační experiment, Test nedokončených vět, apod./
  - 13) Diagnostika osobnosti- *Testy osobnosti* /**Praktická ukázka:** Stroopův test, Eysenckův osobnostní dotazník, Cattellův Šestnáctifaktorový dotazník 16 PF, Brněnský osobnostní dotazník (horizontální), Mezinárodní rozhovor pro poruchy osobnosti - IPDE, aj./
  - 14) Dotazníkové metody a škály- *Dotazníkové techniky, inventáře a škály* /**Praktická ukázka:** Škála sociální atmosféry ve skupině, Test rodinného zázemí, Test rodinných vztahů, Škála zjevné úzkosti pro děti CMAS, Sebeuposuzovací škála dětské depresivity

CDI, Diferenciální dotazník depresivity, Dotazník SPARO, SUPSO, DUSIN, Test hierarchie zájmů, (Rokeachův Test hierarchie hodnot, SAHA), případně škály CAST, CARS, atp./

Literatura povinná (ke všem tématům):

SVOBODA, M. *Psychologická diagnostika dospělých*. Praha: Portál, 1999. ISBN 80-7178-327-7.

SVOBODA, M. *Psychologická diagnostika dospělých*. Praha: Portál, 2005. ISBN 80-7367-050-X.

SVOBODA, M. *Psychologická diagnostika dospělých*. Praha: Portál, 2010. ISBN 978-80-7367-706-0.

SVOBODA, M., KREJČÍŘOVÁ, D., VÁGNEROVÁ, M. *Psychologická diagnostika dětí a dospívajících*. Praha: Portál, 2009. ISBN 978-80-7367-566-0.

VÁGNEROVÁ, M., KLÉGROVÁ, J. *Poradenská psychologická diagnostika dětí a dospívajících*. Praha: Univerzita Karlova v Praze, 2008. ISBN 978-80-246-1538-7.

Literatura doporučená (tématická):

ALTMAN, Z. *Kresba postavy. Podrobná příručka k interpretaci projektivní kresby postavy (FDT) a její využití v psychodiagnostické praxi*. Praha: Hogrefe - Testcentrum, 2011. ISBN 978-80-86471-40-2.

BEDNÁŘOVÁ, J., ŠMARDOVÁ, V. *Diagnostika dítěte předškolního věku. Co by dítě mělo umět ve věku od 3 do 6 let*. Brno: Computer Press, a.s., 2007. ISBN 978-80-251-1829-0.

BEDNÁŘOVÁ, J., ŠMARDOVÁ, V. *Školní zralost. Co by mělo umět dítě před vstupem do školy*. Brno: Computer Press, a.s., 2007. ISBN 978-80-251-2569-4.

BLYTHE, S. G. *Dítě v rovnováze. Pohyb a učení v raném dětství*. IPS, 2012. ISBN 978-80-971033-0-9.

CIMLEROVÁ, P., CHALUPOVÁ, E., POKORNÁ, D. *Diagnostika specifických poruch učení u adolescentů a dospělých osob*. Praha: Institut pedagogicko-psychologického poradenství, 2007. ISBN 978-80-86856-41-4.

ČADILOVÁ, V., ŽAMPACHOVÁ, Z. *Edukačně-hodnotící profil dítěte s poruchou autistického spektra (do 7 let)*. Praha: APLA, 2012.

ČERMÁK, I., FIKAROVÁ, T. a kol. *Tematicko-apercepční test: interpretační perspektivy*. Nové Zámky: Psychoprof. 2012. ISBN 978-80-89322-12-1.

ČERMÁK, I., ŽENATÝ, J. (Eds.) *Rorschach a projektivní metody. Ročenka České společnosti pro Rorchacha a projektivní metody. 1.roč.* Praha: MSD, s.r.o., 2005, 2006. ISBN 80-86633-47-0.

ČERMÁK, I., ŽENATÝ, J., TELEROVSKÝ, R. (Eds.) *Rorschach a projektivní metody. Ročenka České společnosti pro Rorchacha a projektivní metody. 2.roč.* Praha: Institut postgraduálního vzdělávání ve zdravotnictví, 2007. ISBN 978-80-87023-02-0.

DUDOVÁ, I., BERANOVÁ, Š., HRDLIČKA, M., URBÁNEK, T. *CAST screeningový test poruch autistického spektra.* Praha: NÚV, 2013. ISBN 978- 80-7481-014-5.

DUŠEK, K., VEČEŘOVÁ-PROCHÁZKOVÁ, A. *Diagnostika a terapie duševních poruch.* Praha: Grada, 2010. ISBN 978- 80-247-1620-6. (strany: 28-40)

LANGMEIER, J., KREJČÍŘOVÁ, D. *Vývojová psychologie.* Praha: Grada, 1998. ISBN 80-7169-195-X.

POKORNÁ, V. *Teorie a náprava vývojových poruch učení a chování.* Praha: Portál, 2001, 2010. ISBN 80-7178-570-9, ISBN 978-80-7367-817-3. (strany: 195- 229)

POKORNÁ, V. *Vývojové poruchy učení v dětství a dospělosti.* Praha: Portál, 2010. ISBN 978-80-7367-773-2. (strany: 131- 140)

PORTEŠOVÁ, Š. *Rozumově nadané děti s dyslexií.* Praha: Portál, 2011.

PORTEŠOVÁ, Š. *Skryté nadání: psychologická specifika rozumově nadaných žáků s dyslexií.* Brno: Masarykova univerzita, 2009.

ŘÍČAN, P., KREJČÍŘOVÁ, D. A KOL. *Dětská klinická psychologie.* Praha: Grada, 2006. ISBN 976-80-247-1049-5. (310- 315)

ŠÍPEK, J. *Projektivní metody.* Praha: ISV nakladatelství, 2000. ISBN 80-85866-53-6.

ŠÍPEK, J. *Projekce a projektivní metody v psychodiagnostice.* Praha: Propisy, 1996.

THOROVÁ, K. *Poruchy autistického spektra. Včasná diagnóza branou k účinné pomoci.* Praha: APLA, 2008.

THOROVÁ, K. *Výjimečné děti. Aspergerův syndrom.* Praha: APLA, 2007.

URBÁNEK, T., DENGLEROVÁ, D., ŠIRŮČEK, J. *Psychometrika. Měření v psychologii.* Praha: Portál, 2011. ISBN 978-80-7367-836-4. (strany: 13- 151, 204- 255)

VÁGNEROVÁ, M. *Psychopatologie pro pomáhající profese.* Praha: Portál, 2008. ISBN 978-80-7367-414-4. (strany: 19-29)

VÁGNEROVÁ, M. *Vývojová psychologie. Dětství, dospělost a stáří.* Praha: Portál, 2000. ISBN 80-7178-308-0.

Literatura doplňující (k jednotlivým tématům):

KOLUCHOVÁ, J., MORÁVEK, S. *Psychologická diagnostika dětí a mládeže*. Olomouc: Univerzita Palackého, 1991.

MIKULKOVÁ, G., JIRÁSKOVÁ, P. a kol. *Manuál včasné péče*. Praha: IPPP ČR, 2008. ISBN 978-80- 86856-58-2.

ŘÍČAN, P., KREJČÍŘOVÁ, D. *Dětská klinická psychologie*. Vyd. 1. Praha: Grada, 1995. ISBN 80-7169-168-2.

STANČÁK, A. *Klinická psychodiagnostika dospělých*. Nové Zámky: Psychoprof, 1996. ISBN 80-967148-5-6.

SVOBODA, M. *Metody psychologické diagnostiky dospělých*. Praha: CAPA, 1992. ISBN 80-7064-036-5.

SVOBODA, M. *Psychodiagnostika dětí a dospívajících*. Praha: Portál, 2001. ISBN 80-7178-545-8.

SVOBODA, M. *Psychodiagnostika dospělých*. (Multimediální učebnice psychodiagnostiky). Brno: Masarykova univerzita, 2005.

SVOBODA, M., KONDÁŠ, O., STANČÁK, A. *Psychodiagnostika dospělých*. Martin: Osveta, 1992. ISBN 80-217-0357-1.

SVOBODA, M., ŘEHAN V., A KOL. *Aplikovaná psychodiagnostika v České republice*. Brno: MSD, 2004. ISBN 80-86633-12-8.

TŘESOVHLAVOVÁ, Z. A KOL. *LMD v dětském věku*. Praha: Avicenum, 1983.

URBÁNEK, T. *Základy psychometriky*. Brno: Masarykova univerzita, 2002. ISBN 80-210-2797-5.

Ad.

Internetové odkazy (užité ve výuce):

- Doporučené diagnostické nástroje (<http://www.nuv.cz/poradenstvi/doporucene-nastroje-pro-ppp>)
- Kariérové poradenství (<http://www.nuv.cz/poradenstvi/karierove-poradenstvi>)
- Nadání (<http://www.nuv.cz/vice/rovne-prilezitosti-ve-vzdelavani/nadani>)
- Školou bez překážek (<http://www.youtube.com/watch?v=gPcs1aBoUzY>)

+ Jednotlivé příručky k testům a testové sešity, pracovní listy a záznamové archy užité ve výuce, konkrétní studijní materiály (Powerpointové prezentace, dokumenty v pdf a word, další internetové odkazy atp.), vč. prezentací (studentů), obsažené v IS MUNI;